

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO TỈNH HOÀ BÌNH
TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM

SÁNG KIẾN

HƯỚNG DẪN SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC MẦM NON TRƯỜNG
CAO ĐẲNG SƯ PHẠM HOÀ BÌNH
XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC GIÀU TÍNH NGHỆ THUẬT
TRONG NHÓM, LỚP HỌC MẦM NON

LĨNH VỰC: KHOA HỌC GIÁO DỤC MẦM NON

Tác giả: Dương Bích Thuý- Phó trưởng khoa Mầm non

Hoà Bình, tháng 5 năm 2025

MỤC LỤC

Chương I. TỔNG QUAN	1
1. Cơ sở lý luận	1
1.1 Lý do chọn sáng kiến	1
1.2. Các khái niệm cơ bản	2
2. Phương pháp tiếp cận sáng kiến	4
3. Mục tiêu của sáng kiến	4
3.1. Đối với sinh viên và giáo viên mầm non tại cơ sở thực hành:	4
3.2. Đối với khoa và nhà trường:	4
Chương II. MÔ TẢ SÁNG KIẾN	5
1. Nêu vấn đề của sáng kiến	5
1.1. Thực trạng hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình, xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non	5
1.2. Thuận lợi, khó khăn	7
2. Biện pháp hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non	7
2.1. Hệ thống hoá lý thuyết về xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non	7
2.2. Hướng dẫn sinh viên thực hành xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật (môi trường vật chất) giúp trẻ thực hiện hoạt động vui chơi, học tập hứng thú, tích cực và sáng tạo	13
2.3. Hướng dẫn sinh viên xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật (môi trường tâm lý-xã hội) trong nhóm lớp mầm non	16
2.4. Quá trình áp dụng các biện pháp	17
2.5. Kết quả đạt được	17
Chương III. KẾT LUẬN VÀ ĐỀ XUẤT	19
1. Kết luận	19
2. Đề xuất	20
TÀI LIỆU THAM KHẢO	21
PHỤ LỤC 1. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG HOẠT ĐỘNG HỌC	23
PHỤ LỤC 2. GÓC THAO TÁC VAI (Mô phỏng tại phòng thực hành)	25
PHỤ LỤC 3. GÓC THƯ VIỆN CỦA LỚP MẪU GIÁO	25
PHỤ LỤC 4. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG TÂM LÝ-XÃ HỘI	27
PHỤ LỤC 4. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG TÂM LÝ-XÃ HỘI	28

NHỮNG CHỮ VIẾT TẮT SỬ DỤNG TRONG SÁNG KIẾN

CĐGD	Cao đẳng giáo dục
GDMN	Giáo dục mầm non
GVMN	Giáo viên mầm non
MT	Môi trường
MTGD	Môi trường giáo dục
SV	Sinh viên

Chương I. TỔNG QUAN

1. Cơ sở lý luận

1.1 Lý do chọn sáng kiến

Môi trường giáo dục ở trường mầm non là tổ hợp những điều kiện tự nhiên - xã hội cần thiết, trực tiếp ảnh hưởng đến hoạt động chăm sóc, giáo dục trẻ. Môi trường giáo dục trong trường mầm non nói chung, và lớp học mầm non nói riêng cần phải cung ứng các điều kiện để kích thích và phục vụ trẻ một cách tích cực trong các hoạt động học tập, vui chơi, chăm sóc nuôi dưỡng... qua đó nhân cách của trẻ được hình thành và phát triển toàn diện.

Theo quy định Chuẩn nghề nghiệp giáo viên mầm non (*Ban hành kèm theo Thông tư số 26/2018/TT-BGDĐT ngày 08 tháng 10 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo*) thì nội dung *Xây dựng môi trường giáo dục* được thể hiện ở Điều 6, Tiêu chuẩn 3, Tiêu chí 9 “Xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện”. Bên cạnh đó yêu cầu về xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật được quy định ở Điều 8, Tiêu chuẩn 5, Tiêu chí 15, trong đó, mức đánh giá “Tốt”, khoản C ghi rõ: “*Xây dựng được môi trường giáo dục trẻ em giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp và trường mầm non; chia sẻ, hỗ trợ đồng nghiệp thể hiện khả năng nghệ thuật trong hoạt động nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em và xây dựng môi trường giáo dục trẻ em giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp và trường mầm non*” [3].

Nghệ thuật thúc đẩy năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho trẻ em. Mỗi trẻ em hình thành một thế giới quan, nhân sinh quan khác nhau trong quá trình tiếp xúc với nghệ thuật. Nhưng để hiểu, để lĩnh hội được hết cái hay cái đẹp của một tác phẩm nghệ thuật cần có những kiến thức nhất định. Điều đó đòi hỏi mỗi trẻ cố gắng rèn luyện, nâng cao khả năng cảm thụ của mình. Giúp trẻ chăm chú lắng nghe, kích thích sự sáng tạo của trẻ chính là biện pháp hữu hiệu nâng cao khả năng cảm thụ thẩm mỹ cho trẻ.

Môi trường giàu tính nghệ thuật trong trường mầm non giúp trẻ có thể phát huy được năng khiếu nghệ thuật đồng thời nâng cao năng lực thẩm mỹ của mình. Giúp trẻ:

Hình thành cuộc sống tươi vui xung quanh trẻ;

Tạo cảm hứng với thiên nhiên và thế giới xung quanh;

Tạo cơ hội cho trẻ tiếp xúc với nhiều loại hình nghệ thuật hơn;

Ở đa số các trường mầm non hiện nay, môi trường lớp học thường được chú trọng quan tâm về môi trường vật chất, sắp xếp, bày biện bằng kinh nghiệm cá nhân, sở thích, quan điểm thẩm mỹ của người giáo viên được giao phụ trách lớp. Một số trường mầm non, cơ sở giáo dục mầm non ngoài công lập được đầu tư hiện đại, có điều kiện hơn sẽ đặt hợp đồng một thiết kế tổng thể về nội thất, trang thiết bị nên việc bài trí khoa học, hiện đại, tính thẩm mỹ cao.

Tuy nhiên, bên cạnh việc xây dựng môi trường vật chất trong lớp học, thì yêu cầu về xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trong trường mầm non còn bao hàm môi

trường xã hội với các mối quan hệ đan xen giữa gia đình, nhà trường và xã hội xung quanh, liên quan đến cá nhân trẻ.

Thực tế giáo dục tại các trường mầm non hiện nay, giáo viên mầm non cũng như các em SV chưa thực sự quan tâm tới việc xây dựng môi trường giáo dục trong các giờ hoạt động học có chủ đích, đặc biệt là môi trường xã hội hay nói cụ thể là bầu không khí thân thiện, cởi mở giữa cô và trẻ, giữa trẻ và trẻ.... Ngoài ra, việc xây dựng môi trường vật chất, nếu đánh giá bằng trực quan cảm nhận, chúng ta thấy ở trường mầm non, các lớp học có nhiều đồ dùng, đồ chơi, cảnh quan đẹp... nhưng thực tế chưa mang lại hiệu quả thực sự cho các hoạt động của trẻ bởi việc sắp xếp chưa khoa học, số lượng đồ dùng, đồ chơi nhiều nhưng không kích thích trẻ hoạt động.

Đối với trẻ lứa tuổi mầm non, để tổ chức tốt các hoạt động giáo dục lấy trẻ em làm trung tâm thì người giáo viên mầm non cần thiết phải có kỹ năng xây dựng môi trường giáo dục phù hợp với hoạt động, với trẻ, với điều kiện thực tế. Sinh viên để trở thành cô giáo mầm non cần đáp ứng yêu cầu này, trong đó đặc biệt nhấn mạnh đến kỹ năng xây dựng môi trường giáo dục thân thiện, cởi mở giữa cô và trẻ, giữa trẻ và trẻ cũng như việc bố trí không gian lớp học, đồ dùng, đồ chơi thuận tiện để mỗi trẻ có thể phát huy được khả năng học tập chung và của riêng bản thân mình.

Bên cạnh việc cung cấp kiến thức, kỹ năng các học phần về phương pháp tổ chức các hoạt động giáo dục cho trẻ tại trường mầm non thì vấn đề hướng dẫn sinh viên (SV) xây dựng môi trường giáo dục (MTGD) trong các hoạt động giáo dục là việc làm có ý nghĩa đặc biệt, góp phần nâng cao kỹ năng thực hành nghề, rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho SV.

Xuất phát từ những lý do trên, chúng tôi lựa chọn nghiên cứu sáng kiến “*Hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non*”

1.2. Các khái niệm cơ bản

Môi trường giáo dục

- Môi trường giáo dục là nơi diễn ra các hoạt động dạy học và hoạt động giao tiếp sư phạm giữa nhà giáo dục và người học cũng như giữa người học với nhau. Môi trường giáo dục là điều kiện và chất xúc tác ảnh hưởng đến việc hình thành nhận thức, thái độ, tình cảm và hành vi của người học. Sự phát triển tâm lý, nhân cách của người học trong nhà trường không thể tách rời môi trường giáo dục.

- Môi trường giáo dục do con người (nhà giáo dục) thiết kế, xây dựng, sử dụng một cách có mục đích, có kế hoạch nhằm tác động đến sự phát triển tích cực mỗi cá nhân, đặc biệt là trẻ em.

- Môi trường giáo dục bao gồm: môi trường tự nhiên, môi trường xã hội và môi trường vật chất.

- Các yếu tố môi trường sẽ tác động qua lại lẫn nhau nhằm hình thành và tạo điều kiện tốt

nhất để kích thích sự tò mò, khám phá, tạo cơ hội cho trẻ chủ động, sáng tạo và tự tin hơn.

Môi trường giáo dục trong trường mầm non

- Môi trường giáo dục trong trường mầm non là tổ hợp những điều kiện tự nhiên và xã hội cần thiết và trực tiếp ảnh hưởng đến hoạt động chăm sóc, giáo dục trẻ ở trường mầm non và hiệu quả của những hoạt động này nhằm góp phần thực hiện tốt mục tiêu, nhiệm vụ chăm sóc, giáo dục trẻ [15].

- Môi trường giáo dục trong trường mầm non là khoảng không gian sống động, thân thiện với trẻ. Môi trường đó đáp ứng được sở thích và khả năng, phong cách học tập riêng của mỗi trẻ, đồng thời khuyến khích trẻ, gia đình và cộng đồng cùng tham gia đóng góp, xây dựng. Ở đó có các điều kiện tự nhiên như: Đất, nước, không khí; thời tiết, khí hậu, môi trường sinh thái... và các điều kiện xã hội: Giáo viên, nhà quản lý, các cô bác trong trường mầm non, trẻ mầm non; các công trình, đồ dùng, đồ chơi, học liệu, nguyên vật liệu phục vụ cho các sinh hoạt của cô và trẻ tại trường mầm non.

- Môi trường vật chất bao gồm các trang thiết bị, đồ dùng, đồ chơi, không gian, thời gian phục vụ cho việc tổ chức các hoạt động sinh hoạt hằng ngày của trẻ. Môi trường vật chất tạo cho trẻ những cơ hội tốt để trẻ được thỏa mãn nhu cầu hoạt động và phát triển toàn diện các mặt thể chất, trí tuệ, thẩm mỹ, đạo đức, xã hội.

- Môi trường xã hội được hiểu là toàn bộ những điều kiện xã hội như chính trị, văn hoá, các mối quan hệ giúp trẻ hình thành và phát triển nhân cách của mình. Môi trường xã hội trong trường mầm non được nhấn mạnh đặc biệt bởi mối quan hệ giao tiếp giữa cô và trẻ, giữa trẻ với trẻ và giữa trẻ với những người xung quanh. Môi trường này vừa mang tính sư phạm, vừa mang tính gia đình.

Đặc điểm của môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp tại cơ sở Giáo dục Mầm non

- Nghệ thuật là một phần không thể thiếu trong cuộc sống của trẻ, giúp trẻ phát triển toàn diện. Trẻ vận dụng những kinh nghiệm của bản thân để đưa vào tác phẩm nghệ thuật, trẻ được nuôi dưỡng trong một cái nôi của cái đẹp, trẻ đắm mình vào thế giới của nghệ thuật để thể hiện lên điều mà trẻ muốn nói. Như vậy ta có thể thấy, nghệ thuật rất quan trọng đối với sự hình thành và phát triển của trẻ. Mà ở đó môi trường như là người thầy thứ 3 giúp trẻ phát huy tối đa khả năng sáng tạo của mình.

- Môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp tại cơ sở GDMN có những đặc điểm sau:

+ Không gian an toàn, thích hợp với lứa tuổi của trẻ để có thể tiếp cận phù hợp và tương tác bên trong nó.

+ Khuyến khích trẻ tích cực tham gia các hoạt động và học tập.

+ Có không gian riêng để trẻ yên tĩnh suy nghĩ, mơ ước hay đơn giản là quan sát người khác.

- Có góc thiên nhiên để trẻ hoạt động và khám phá, có cơ hội trải nghiệm sự thay đổi theo mùa và thời gian.

+ Các nguồn nguyên liệu đa dạng, mở để có thể đáp ứng nhu cầu sử dụng và các cách sử dụng khác nhau của trẻ.

+ Sắp xếp bố trí đẹp đẽ, khoa học, phù hợp với tầm mắt của trẻ mầm non, gợi ý tưởng sáng tạo.

+ Không gian luôn sẵn sàng để trẻ có thể lựa chọn hoạt động theo sở thích của mình bất cứ lúc nào.

+ Thường xuyên thay đổi để đáp ứng các nhu cầu của trẻ.

2. Phương pháp tiếp cận sáng kiến

Để thực hiện các biện pháp hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non, chúng tôi sử dụng các phương pháp sau:

- Phương pháp sưu tầm, nghiên cứu tài liệu, thu thập thông tin;
- Phương pháp phân tích, tổng hợp;
- Phương pháp sử dụng toán thống kê;

3. Mục tiêu của sáng kiến

Sáng kiến đưa ra một số biện pháp hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non, trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non nhằm:

3.1. Đối với sinh viên và giáo viên mầm non tại cơ sở thực hành:

- Được trau dồi về chuyên môn, tiếp cận một cách hệ thống lí thuyết về xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non;
- Xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

3.2. Đối với khoa và nhà trường:

- Nghiên cứu thành công sáng kiến, là nguồn tài liệu tham khảo cho giảng viên giảng dạy các học phần chuyên môn đào tạo sinh viên chuyên ngành Giáo dục Mầm non

Chương II. MÔ TẢ SÁNG KIẾN

1. Nêu vấn đề của sáng kiến

1.1. Thực trạng hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình, xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

1.1.1. Kết quả điều tra thực trạng

Chúng tôi tiến hành điều tra, đánh giá nhận thức của SV về tầm quan trọng, nội dung, các bước xây dựng MT giàu tính nghệ thuật trong nhóm lớp mầm non. Các câu hỏi tập trung vào các nội dung sau:

1. Đánh giá mức độ cần thiết của việc xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non
2. Xác định các nội dung xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non
3. Xác định các bước và mức độ quan trọng của các bước xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

Kết quả thu được như sau

Tiến hành điều tra với tổng số 104 SV (36 sinh viên CĐGD mầm non A-K31 và 68 sinh viên CĐGD mầm non A,B-K32). Kết quả được chúng tôi tổng hợp như sau:

1. Mức độ cần thiết của việc xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

<i>Mức độ</i> <i>Lớp</i>	<i>Cần thiết</i>		<i>Không cần thiết</i>	
	<i>Số lượng</i>	<i>%</i>	<i>Số lượng</i>	<i>%</i>
A (K31)	36	100	0	
A,B (K32)	68	100	0	

2. Các nội dung xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

<i>Nội dung</i> <i>Lớp</i>	<i>Môi trường vật chất</i>		<i>Môi trường xã hội</i>	
	<i>Số lượng</i> <i>(lượt)</i>	<i>%</i>	<i>Số lượng</i> <i>(lượt)</i>	<i>%</i>
A (K31)	28	77.8	8	22.2
A,B (K32)	50	73.5	18	26.5

3. Xác định các bước và mức độ quan trọng của các bước xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non .

** Xây dựng môi trường vật chất*

<div>Bước</div> <div>Lớp</div>	B1 Xác định mục tiêu		B2 Lựa chọn nội dung		B3 Nguyên vật liệu		B4 Thiết kế môi trường		B5 Hiện thực hoá môi trường		B6 Đánh giá và điều chỉnh		Ghi chú
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	
A (K31)	2	6	30	83,3	36	100	25	69,4	0	0	34	89,4	
A,B (K32)	6	8	55	81	65	95,6	45	66,2	0	0	48	70,5	

* Xây dựng môi trường tâm lý-xã hội

<div>Bước</div> <div>Lớp</div>	B1 Xác định nội dung		B2 Xây dựng nội quy, quy tắc của trường, lớp học		B3 Thực hiện		B4 Đánh giá		B5 Điều chỉnh		Ghi chú
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	
A (K31)	3	8.3	10	28	8	22.2	5	13.8	0	0	
A,B (K32)	6	8.8	8	11.7	12	17.6	11	16.2	0	0	

Qua số liệu thống kê cho thấy:

- Đa số sinh viên đã xác định được mức độ cần thiết, quan trọng của việc xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non;
- Sinh viên chú trọng nhiều đến nội dung xây dựng môi trường vật chất; rất ít em quan tâm tới việc xây dựng môi trường tâm lý-xã hội (mối quan hệ thân thiện, cởi mở, cách làm việc với trẻ trong các hoạt động);
- Khi xác định các bước và mức độ quan trọng của các bước xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, theo thống kê của chúng tôi, nhận thức về các bước cũng như tầm quan trọng của sinh viên có sự khác nhau, đó là:
 - + Về xây dựng môi trường vật chất trong nhóm, lớp học mầm non, đa số SV chọn 4 bước, không SV nào chọn *bước 5, hiện thực hoá môi trường*.
 - + Trong các các bước xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật, sinh viên xác định về mức độ quan trọng lần lượt là:
 - . Quan tâm nhiều và đa số chọn bước 3, *sưu tầm, lựa chọn nguyên vật liệu*, sau đó lần lượt là các bước 2, *lựa chọn nội dung* và bước 6, *đánh giá, điều chỉnh*.

. Bước 4 *thiết kế môi trường* chọn ở mức độ trung bình và một số ít lựa chọn bước 1, *xác định mục tiêu*.

+ Với các bước xây dựng môi trường tâm lý-xã hội, đa số 70-80% chưa quan tâm tới các bước, cũng như quá trình xây dựng môi trường tâm lý xã hội trong hoạt động giảng dạy, thực hành, thực tập.

Qua tìm hiểu từ sinh viên (trao đổi, trò chuyện) và giảng dạy thực tế, đa số giảng viên sử dụng phòng thực hành sư phạm của khoa để hướng dẫn nghiệp vụ bộ môn (thực hành sư phạm) trên cháu mầm non giả định (sinh viên đóng vai), nên thực tế các mối quan hệ sư phạm phong phú, việc xử lý tình huống sư phạm hoặc sự ân cần giữa cô-trẻ còn hạn chế. Môi trường phòng thực hành do sinh viên xây dựng, thiết kế mặc dù cơ sở vật chất tương đối đầy đủ, nhưng chỉ là môi trường mô phỏng, chưa thực sự sống động như môi trường lớp học diễn ra sự tương tác giữa trẻ-môi trường do GVMN xây dựng.

1.2. Thuận lợi, khó khăn

- *Thuận lợi:*

Lãnh đạo nhà trường, khoa Mầm non, Cơ sở thực hành... luôn quan tâm, chỉ đạo, khuyến khích việc vận dụng các nội dung đổi mới trong xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

- *Khó khăn:*

Các nội dung lí luận về việc xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non làm cơ sở để thực hiện, cũng như phù hợp với điều kiện thực tiễn chưa được hệ thống hoá;

Trong hoạt động thực hành sư phạm trên lớp của sinh viên, việc hướng dẫn sinh viên thực hành xây dựng môi trường vật chất được tiến hành (mô phỏng) tại phòng thực hành của khoa mầm non; bên cạnh đó các em được quan sát, tham gia việc xây dựng môi trường tại Cơ sở Giáo dục Mầm non Thực hành Hoa Sen. Môi trường xã hội trong hoạt động thực hành, nghiệp vụ theo môn chưa thực hiện được do đa số giảng viên tổ chức các giờ thực hành, tập dạy trên sinh viên giả định.

2. Biện pháp hướng dẫn sinh viên ngành giáo dục mầm non trường Cao đẳng Sư phạm Hoà Bình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

2.1. Hệ thống hoá lý thuyết về xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non

a. Mục đích

- Hệ thống hoá, làm giàu thêm cho SV lý thuyết về xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non;

- Giúp SV mô tả, đối chiếu với môi trường giáo dục đang thực hiện tại Cơ sở thực hành, phòng thực hành và môi trường giáo dục trong hoạt động rèn luyện nghiệp vụ các học phần phương pháp chuyên môn

b. Cách tiến hành

Trên cơ sở kết quả điều tra thực trạng, trao đổi, trò chuyện, những thuận lợi, khó khăn của SV trong việc xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm, lớp học mầm non, chúng tôi đã tiến hành:

- Cung cấp, biên soạn lại những nội dung cốt lõi của việc xây dựng môi trường giáo dục nói chung, môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật nói riêng;
- Gửi tài liệu cho sinh viên và trong các hoạt động lên lớp, nghiệp vụ sư phạm các học phần chuyên ngành, có minh họa, làm rõ khi sinh viên thực hiện các hoạt động lập và tổ chức các loại kế hoạch nhằm phát triển và tổ chức thực hiện Chương trình giáo dục mầm non (**Phụ lục 1**)

Hệ thống hoá lí thuyết, chúng tôi tập trung vào các nội dung sau:

+ *Nguyên tắc xây dựng và sử dụng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong trường mầm non*

. *Đảm bảo tính mục đích*

Xây dựng và sử dụng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật là để thực hiện hóa mục đích giáo dục. Tính mục đích ở đây có 2 nghĩa: Một là môi trường giáo dục phải hướng vào việc phát triển toàn diện của trẻ nhằm đạt được mục tiêu giáo dục mầm non nói chung và mục tiêu cuối độ tuổi nói riêng. Nghĩa thứ hai là thiết kế môi trường phải phù hợp với mục đích tổ chức các hoạt động cho trẻ. Khi xác định mục đích tổ chức hoạt động, ở mỗi nội dung khác nhau, thời điểm khác nhau, đối tượng trẻ khác nhau thì mục đích cũng khác nhau, nên khi thiết kế môi trường giáo viên cần trả lời các câu hỏi: Thiết kế môi trường để làm gì/thực hiện mục đích gì? Hoặc ngược lại, dựa vào những điều kiện có sẵn của môi trường, giáo viên suy nghĩ, xem xét xem có thể sử dụng những điều kiện đó nhằm đạt được mục tiêu giáo dục nào?

. *Phù hợp với điều kiện thực tiễn*

Khi xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật cần chú ý đảm bảo phù hợp với điều kiện thực tiễn của từng nhóm/lớp:

Quan tâm đến không gian thực tế của nhóm/ lớp, cần để cân đối diện tích các khu vực.

Tận dụng tối đa nguồn nguyên liệu, học liệu có sẵn ở địa phương.

Cho phép trẻ mang đồ vật, đồ chơi, món ăn... trẻ yêu thích đến lớp.

Phản ánh màu sắc văn hóa dân tộc qua những đồ dùng, trang phục, các phong tục tập quán... thông qua đó cung cấp cho trẻ những hiểu biết về nền văn hóa địa phương và của các dân tộc khác nhau.

. *Phù hợp với đặc điểm phát triển của trẻ ở từng giai đoạn lứa tuổi*

Cần chú ý khi lựa chọn đồ dùng đồ chơi, các trang thiết bị trong lớp cũng như bố trí, sắp xếp chúng trong môi trường cho phù hợp với trẻ từng độ tuổi. Ví dụ: Trẻ nhỏ (nhà

trẻ), cần số lượng đồ dùng đồ chơi tối thiểu đủ cho mỗi trẻ, nhưng ít về chủng loại; trẻ lớn (mẫu giáo) thì ngược lại, cần đa dạng, phong phú về chủng loại, không cần nhiều về số lượng.

. Tôn trọng ý tưởng và đặc điểm phát triển của mỗi cá nhân trẻ.

Môi trường học tập là môi trường dành cho trẻ nên giáo viên cần tôn trọng ý tưởng của trẻ và đặc điểm phát triển của mỗi cá nhân. Mỗi trẻ là một con người riêng biệt, trẻ có khả năng, nhu cầu, hứng thú, thể mạnh, thiên hướng, tính cách, cách học, nhịp độ phát triển và vốn kinh nghiệm khác nhau. Vì vậy việc tôn trọng ý tưởng và xây dựng môi trường giáo dục phù hợp với đặc điểm của từng cá nhân trẻ có vai trò vô cùng quan trọng đối với sự phát triển của chúng.

. Đảm bảo tính linh hoạt và phát triển

Môi trường mang tính phát triển không thể không thay đổi. Vì vậy, trong lớp chỉ sắp xếp những đồ dùng trang thiết bị cần thiết và tạo hứng thú cho hoạt động của trẻ, đưa ra khỏi lớp những đồ dùng trẻ không còn hứng thú. Môi trường trong lớp học cần được xây dựng và thay đổi theo từng chủ đề. Ngoài những nguyên vật liệu phù hợp với lứa tuổi thì cần trang bị cả những nguyên vật liệu “đi trước” sự phát triển của trẻ, vì cùng một độ tuổi nhưng mức độ phát triển của trẻ sẽ không giống nhau.

. Đảm bảo phong phú, hấp dẫn, an toàn và tiện lợi

Đồ dùng, đồ chơi, các nguyên vật liệu phải đa dạng, phong phú về chủng loại, hình dạng, kích thước, màu sắc, chất liệu...ngoài đồ chơi được sản xuất để phục vụ nhu cầu chơi của trẻ, cần có cả nguyên vật liệu tự nhiên, nguyên vật liệu tận dụng và đồ dùng sinh hoạt gia đình. Trong các trò chơi đóng vai, những đồ vật thật sẽ giúp trẻ chơi cảm xúc hơn, thể hiện vai chơi tốt hơn.

Đồ dùng trong lớp cần bày vừa tầm với trẻ, độ cao của kệ, tủ phải phù hợp với trẻ, để trẻ có thể lấy được đồ dùng đồ chơi ở chỗ cao nhất. Bố trí không gian sao cho trẻ có thể di chuyển qua các khu vực dễ dàng nhất mà không làm ảnh hưởng đến bạn khác.

+ *Quy trình xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong trường mầm non*

*** Quy trình xây dựng môi trường vật chất**

. Bước 1: xác định mục tiêu

Trước khi thiết kế môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật, cần phải xác định được mục tiêu xây dựng môi trường giáo dục chung, bên cạnh đó cần quan tâm đến mục tiêu giáo dục phát triển tình cảm - kỹ năng xã hội và thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo trong chương trình giáo dục mầm non nói chung, mục tiêu cần đạt của trẻ tại lớp mình phụ trách nói riêng là gì, từ đó có cơ sở cho việc thiết kế môi trường giáo dục chung, môi trường cho các hoạt động nói riêng nhằm đạt được các mục tiêu đề đã đề ra.

Mục tiêu thiết kế và sử dụng môi trường phải phù hợp với mục tiêu chung của giáo dục mầm non và mục tiêu riêng của mỗi lớp tuổi đảm bảo môi trường giàu tính nghệ thuật hỗ trợ trẻ phát triển tối đa khả năng, năng lực của bản thân. Mỗi mục tiêu giáo dục đề ra đều đòi hỏi phải có môi trường riêng để thực hiện mục tiêu đó. Mỗi đồ dùng, đồ chơi, nguyên vật liệu trong một không gian, thời gian nhất định đều cho phép chúng ta có cơ hội thực hiện đạt được không chỉ một mục tiêu mà có thể là nhiều mục tiêu khác nhau. Song để thực hiện tốt, nhanh chóng, có hiệu quả một mục tiêu nào đó thì đòi hỏi một môi trường thích hợp cho việc đạt được mục tiêu đó.

Giáo viên phải xác định các mục tiêu cụ thể, sau đó chia các mục tiêu lớn thành nhiều mục tiêu nhỏ và phân bổ việc thực hiện các mục tiêu đó theo thời gian một cách hợp lý. Đồng thời giáo viên cần đánh giá trẻ lớp mình phụ trách như số lượng trẻ, tỉ lệ giới tính của trẻ, khả năng nhận thức của trẻ, nhu cầu, hứng thú của trẻ...nhằm xem xét các mục tiêu đã lựa chọn có thực sự phù hợp và cần thiết với trẻ của lớp mình hay không. Sau đó lên kế hoạch thiết kế môi trường để giải quyết từng mục tiêu đã đặt ra với cả lớp hoặc từng cá nhân cụ thể.

. Bước 2: lựa chọn nội dung

Nội dung được lựa chọn phải xuất phát từ mục tiêu thiết kế và sử dụng môi trường. Từ mục tiêu đã lựa chọn, giáo viên mầm non phải xác định được mục tiêu đó có thể được thực hiện hóa với loại môi trường nào: môi trường trong lớp hay ngoài lớp, môi trường tổ chức giờ học hay môi trường hoạt động vui chơi ở các góc hay môi trường tổ chức ngày hội, ngày lễ...từ đó lựa chọn nội dung môi trường cần xây dựng cụ thể là gì.

Sau khi xác định được loại môi trường nào phù hợp nhất để giải quyết các mục tiêu đã đặt ra, giáo viên cần nghiên cứu xem các mục tiêu đó có liên quan như thế nào đến không gian, các đồ dùng, trang thiết bị, nguyên vật liệu hiện có và các hoạt động diễn ra ở đó. Từ đó, đánh giá những ưu điểm và hạn chế của môi trường hiện tại và tiến hành kiểm kê các trang thiết bị, đồ dùng, đồ chơi hiện có và các nguồn nguyên vật liệu hiện có để kế thừa, lưu giữ nhằm tiết kiệm tiền bạc, công sức (tận dụng được càng nhiều càng tốt những gì đang có). Đồng thời cần xác định danh mục các thiết bị, đồ dùng, nội dung trang trí nào cần thay đổi, bổ sung sao cho đảm bảo tính nghệ thuật và phù hợp với nội dung lựa chọn.

. Bước 3: lựa chọn nguyên vật liệu, học liệu

Dựa trên nội dung đã chọn, giáo viên tìm kiếm nguồn đồ dùng, đồ chơi, nguyên vật liệu phù hợp với nội dung. Vật liệu và đồ dùng giáo cụ được lựa chọn phải thỏa mãn những yêu cầu sau:

- Sẵn có và dễ dàng tìm thấy.
- Sử dụng hằng ngày trong các công việc bình thường.
- Không hạn chế sự sáng tạo của trẻ.
- Đảm bảo thẩm mỹ, thu hút trẻ nhỏ và duy trì hứng thú của trẻ.
- Giáo viên tạo điều kiện để trẻ được tham gia vào quá trình lựa chọn nguyên liệu, học liệu.

. Bước 4: thiết kế các góc

Đây là bước khá quan trọng trong quá trình thiết kế môi trường, bởi giáo viên cần xác định được vị trí không gian các góc cần trang trí và sơ đồ sắp xếp các đồ dùng, thiết bị/các họa tiết, chi tiết; chia tỉ lệ giữa các khu vực hoạt động cân đối, thẩm mỹ, phù hợp với điều kiện của nhóm/lớp mầm non, nhằm tối ưu hóa diện tích và công năng sử dụng đảm bảo tính thẩm mỹ. Việc thiết kế góc có thể được tiến hành bằng cách khác nhau: thiết kế mô hình trên giấy hoặc máy tính, sử dụng các phần mềm thiết kế...

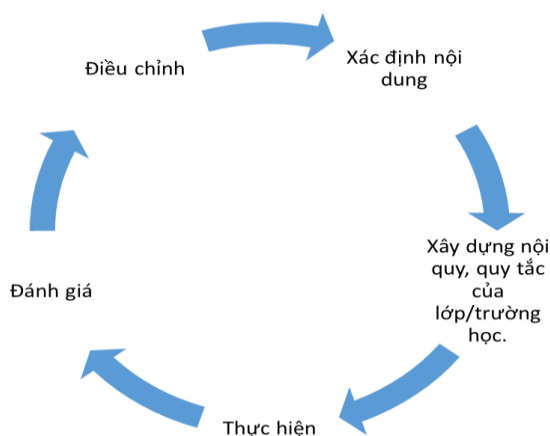
. Bước 5: hiện thực hóa môi trường giáo dục

Đây là bước giáo viên tiến hành sắp xếp và trang trí môi trường theo sơ đồ, nguyên vật liệu, học liệu mà giáo viên đã chuẩn bị.

. Bước 6: đánh giá và điều chỉnh

Sau khi hiện thực hóa và trong quá trình trẻ sử dụng môi trường, giáo viên cần nghiên cứu hứng thú, sở thích và đặc điểm của trẻ bằng cách quan sát, theo dõi hiệu quả của việc tạo dựng hoặc sự thay đổi môi trường mà mình thực hiện, đối chiếu với mục tiêu đề ra, từ đó điều chỉnh lại môi trường theo thông tin đã thu được ở trẻ (thay đổi cách bố trí, sắp xếp môi trường, thay đổi đồ dùng, giáo dục, thay đổi hoạt động...) vẫn đảm bảo tính thẩm mỹ và sáng tạo đối với trẻ.

*** Quy trình xây dựng môi trường tâm lý - xã hội**

. Bước 1: xác định nội dung.

Dựa vào mục tiêu của chương trình giáo dục mầm non, giáo viên cần xác định nội dung cụ thể để thực hiện xây dựng môi trường tâm lý – xã hội cho trẻ ở trường mầm non. Xác định nội dung đó có thể xây dựng và thiết kế được ở môi trường nào? Trong lớp học, ngoài lớp học, góc hoạt động,...

Xây dựng môi trường tâm lý – xã hội chung trong nhà trường. *Ví dụ:* xây dựng nội quy, quy tắc ứng xử dựa trên tinh thần cộng tác; xây dựng các mối quan hệ tích cực, thân thiện; xây dựng hành vi tích cực.

Xây dựng môi trường giáo dục trong lớp: xây dựng các góc, nội quy, quy tắc trong các góc, các khu vực và các hoạt động cụ thể trong lớp,...

Bước 2: xây dựng nội quy, quy tắc của lớp/trường học.

Từ nội dung đã xác định giáo viên tiến hành xây dựng bảng nội quy, quy tắc của lớp/trường học:

- Xây dựng nội quy, quy tắc ứng xử dựa trên tinh thần cộng tác
- + Với trẻ
- + Cấp trên/cấp dưới
- + Đồng nghiệp
- + Với cán bộ công nhân viên trong nhà trường
- + Với phụ huynh của trẻ và khách đến trường
- Xây dựng các mối quan hệ tích cực, thân thiện giữa:
 - + Các thành viên trong trường mầm non với trẻ
 - + Các thành viên trong trường mầm non với nhau
 - + Các thành viên trong trường mầm non với phụ huynh của trẻ và cộng đồng
 - + Trẻ với nhau
- Xây dựng hành vi tích cực trong khi giải quyết các tình huống
 - + Với trẻ
 - + Cấp trên với cấp dưới
 - + Giáo viên với nhau
 - + Giáo viên với cán bộ công nhân viên trong trường mầm non
 - + Giáo viên với phụ huynh của trẻ và cộng đồng

Bước 3: thực hiện

Dựa vào nội quy, quy tắc đã xây dựng, giáo viên tiến hành ứng dụng các nội quy, quy tắc của lớp/trường trong các hoạt động ở trường. Bên cạnh đó để các nội quy, quy tắc ăn sâu vào tiềm thức của cán bộ giáo viên, của trẻ giáo viên cần chuyển đổi nội quy, quy tắc thành dạng hình ảnh từ đó mua sắm, sưu tầm tranh bị, tranh ảnh, nguyên vật liệu, phế liệu,... để tuyên truyền; tổ chức làm tranh ảnh, đồ dùng, trang trí và sắp xếp môi trường tâm lý – xã hội sao cho đảm bảo an toàn, lành mạnh, thân thiện tại lớp/trường học theo nội dung đã xây dựng và các nguyên vật liệu, học liệu đã chuẩn bị.

.Bước 4: đánh giá

Trong quá trình sử dụng môi trường, giáo viên cần quan sát và đánh giá hiệu quả của môi trường tâm lý – xã hội tác động tới trẻ trong các hoạt động, đối chiếu với mục tiêu giáo dục, từ đó đưa ra đánh giá về hiệu quả của môi trường trong công tác giáo dục.

. Bước 5: điều chỉnh

Dựa vào kết quả đánh giá, giáo viên xây dựng lại kế hoạch điều chỉnh môi trường tâm lý – xã hội sao cho phù hợp với các hoạt động giáo dục và đảm bảo an toàn, lành mạnh, thân thiện đối với trẻ (xây dựng nội quy, quy định, cách sắp xếp, bố trí môi trường, thay đổi đồ dùng, hoạt động,...)

2.2. Hướng dẫn sinh viên thực hành xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật (môi trường vật chất) giúp trẻ thực hiện hoạt động vui chơi, học tập hứng thú, tích cực và sáng tạo

a. Mục đích

- Giúp sinh viên lập kế hoạch xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trong lớp học mầm non
- Vận dụng trong xây dựng các góc/giờ học mô phỏng tại phòng thực hành bộ môn;
- Ứng dụng trong hoạt động thực tập sư phạm năm 2, năm 3 tại cơ sở Giáo dục Mầm non thực hành Hoa Sen

b. Cách tiến hành

Cùng sinh viên thảo luận, xây dựng những yêu cầu chung trong việc xây dựng môi trường lớp học giàu tính nghệ thuật trong nhóm/lớp mầm non và rút ra các bài học thực tế:

** Các yêu cầu chung cần đảm bảo*

- Xây dựng các góc hoạt động dựa trên mục tiêu kế hoạch giáo dục trong từng thời điểm cụ thể (tháng, tuần,...)
- Số lượng góc chơi, nội dung chơi tại các góc và cách bố trí các góc phải linh hoạt, hợp lý, đảm bảo thẩm mỹ, đa dạng về nội dung, chất liệu.
- Ranh giới giữa các góc phải được xác định rõ ràng. Diện tích các góc có thể khác nhau tùy từng chủ đề, nhu cầu của trẻ, nhóm/lớp. Ví dụ: trong chủ đề khám phá về lá cây, nhiều trẻ muốn được tham gia các hoạt động ở góc tạo hình, được sử dụng lá cây làm thành đồ chơi, vẽ, tô, đồ, ghép... thì góc tạo hình cần để không gian rộng hơn để nhiều trẻ được tham gia.
- Những đồ dùng dành riêng cho giáo viên hoặc những đồ dùng, đồ chơi, nguyên vật liệu không còn dùng đến hoặc chưa dùng đến nên để riêng (các kho vật liệu).

Một số góc thường xuyên có trong lớp: góc xây dựng, góc sân khấu, góc học tập, góc thư viện... Những hoạt động và nguyên vật liệu liên quan đến chủ đề cần đang dạng,

phong phú, bổ sung thường xuyên giúp trẻ có thể sáng tạo nên tận dụng các nguyên vật liệu sẵn có tại địa phương, các nguyên vật liệu mở, có thể sử dụng trong nhiều hoạt động.

Khi xây dựng môi trường hoạt động trong các góc giàu tính nghệ thuật trong nhóm/lớp giáo viên cần phải triển khai theo nhiều hướng khác nhau. Chẳng hạn: thiết kế môi trường theo lĩnh vực phát triển (hình thành biểu tượng toán, ngôn ngữ, văn học, thể chất, thẩm mỹ,...) và thiết kế theo các chủ đề giáo dục. Tuy nhiên, dù làm theo hướng nào cũng cần đảm bảo tính thẩm mỹ, nghệ thuật trong lớp học.

** Hướng dẫn sinh viên xây dựng các góc hoạt động của trẻ trong nhóm lớp mầm non*

Độ tuổi nhà trẻ (Phụ lục 2)

Trong nhóm/lớp nhà trẻ, gợi ý sắp xếp các góc sau:

- Góc bế em:

Giáo viên có thể chọn và trang trí góc bằng những hình ảnh trực quan, gần gũi phù hợp với trẻ, chẳng hạn: Mẹ đang cho bé ăn, mẹ bế bé, chơi cùng bé. Thiết kế không gian giống như một phòng ở trong căn nhà: có thể để bàn thấp kèm theo các đệm ngồi màu sắc, rèm cửa, rèm màn tạo mái nhà, khung ảnh,... Chuẩn bị giá, kệ các đồ dùng đồ chơi phục vụ cho các hoạt động của trẻ, như: búp bê, quần áo, giày dép, tất, bình sữa, tủ quần áo,....

- Góc hoạt động với đồ vật:

Khi sắp xếp góc này, giáo viên nên ưu tiên góc chơi rộng, có thể cho nhiều trẻ cùng tham gia chơi tại góc. Giáo viên cần đưa các loại đồ chơi khác nhau về màu sắc, kích thước, hình dạng, chất liệu để tạo cơ hội cho trẻ có thể tham gia vào đa dạng các hoạt động. Đồ dùng đồ chơi cần sắp xếp gọn gàng, thuận tiện trong quá trình sử dụng và đảm bảo thẩm mỹ.

- Góc bé chơi với hình và màu:

Đây là hoạt động đặc biệt được trẻ nhà trẻ yêu thích vì hoạt động này luôn để lại dấu vết. Các đồ dùng đồ chơi cần đảm bảo: giấy có độ dày và nhám để bám màu; bút chì hay bút sáp cần mềm, dễ ra màu, đất nặn an toàn để trẻ chơi,... Góc này các cô có thể tận dụng các nguyên vật liệu có sẵn từ thiên nhiên để trang trí góc: hoa, lá, cây, que, gỗ,.... Cần có khu vực treo sản phẩm của trẻ.

- Góc vận động:

Góc này cần diện tích cần rộng hơn các góc khác để trẻ có nhiều cơ hội vận động. Khu vực này nên thiết kế các địa hình đa dạng để trẻ đi, bò, chui,...; tạo các con đường khác nhau: thẳng, ngoằn ngoèo, rộng hẹp, có chướng ngại vật,... có thể sử dụng các hình ngộ nghĩnh để kích thích trẻ tham gia vào hoạt động; các hộp carton nhiều kích thước, trang trí bắt mắt để trẻ thả và lấy bóng,...

- Góc âm nhạc:

Hoạt động này trong góc này sẽ tạo ra các âm thanh khác nhau, điều này thu hút hứng thú hoạt động của chúng. Cần bố trí các nhạc cụ như: xắc xô, trống, lắc, phách, mõ,...; đạo cụ biểu diễn như: mũ múa, quần, áo biểu diễn,... Bên cạnh giáo viên cần thiết kế thêm sân khấu biểu diễn, để trẻ có thể biểu diễn các hoạt động,...

Độ tuổi mẫu giáo (Phụ lục 3)

Ở các nhóm/lớp mẫu giáo các góc hoạt động gồm:

- Góc học tập:

Chuẩn bị đa dạng các đồ dùng, đồ chơi nhằm giúp trẻ phát triển các kỹ năng nhận thức, như: quan sát, so sánh, phân tích, khái quát hóa, tổng hợp,...(tranh ảnh, phiếu bài tập, các bộ thẻ số, chữ số, chữ cái, mảnh ghép rời, giấy bút,...). Các đồ dùng đồ chơi được sắp xếp gọn gàng, thẩm mỹ, dễ sử dụng. Bên cạnh đó giáo viên có thể trang trí thêm ở góc khung ảnh các hoạt động, bàn ánh sáng, thảm ngồi,... để kích thích trẻ tham gia vào các hoạt động.

- Góc tạo hình:

Bố trí ở một nơi riêng biệt, bố trí gần nguồn nước để thuận tiện cho các hoạt động có sử dụng đến màu nước, làm vệ sinh. Ở đây cần có các nguyên vật liệu, phương tiện đa dạng và phong phú, sắp xếp dễ lấy và dễ sử dụng, ưu tiên các nguyên vật liệu có nguồn gốc từ thiên nhiên, gần gũi, thân thiện với trẻ: cây, que, hạt, hạt,... các loại vật liệu tái chế: chai, lọ, giấy báo,... Cần có giá, dây, kẹp,... để trưng bày sản phẩm của trẻ để trưng bày các tác phẩm nghệ thuật của trẻ. Giáo viên có thể tận dụng các nguyên vật liệu tái chế và tự nhiên để góc sinh động và hấp dẫn hơn đối với trẻ.

- Góc sân khấu:

Ở góc này trẻ có thể hát, múa, biểu diễn và làm quen với các nhạc cụ như: mõ, trống, đàn, xắc xô, kèn... cũng như cảm nhận âm thanh khác nhau của cuộc sống từ các đồ vật khác nhau như lọ nhựa, lon nước ngọt, giấy.... Giáo viên nên bố trí thêm các đạo cụ: rối, mũ phân vai,... để trẻ có thể cùng nhau biểu diễn. Bên cạnh đó cần trang bị thêm các phương tiện, thiết bị để trẻ nghe nhạc, trang phục, đạo cụ biểu diễn, nhạc cụ,... đa dạng phong phú.

- Góc khoa học:

Giáo viên cần tạo môi trường với những học liệu cần thiết để kích thích trẻ thực hiện các hoạt động khám phá, như: kính lúp, nam châm, các loại vật liệu mở như nước, sỏi, bông, cát, bột màu, xô, phễu,...

- Góc thư viện:

Nên đặt một lượng các sách, tranh ảnh trong tầm với ở một góc để trẻ có thể dễ dàng tiếp cận chúng. Các cuốn truyện nên là nguồn tư liệu đầu tiên mà các trường mầm non nên có. Trong điều kiện ngân sách nhà trường có hạn, giáo viên có thể làm phong phú góc thư viện bằng cách: tự làm sách/truyện, tổ chức các hoạt động thu hút cha mẹ trẻ

và trẻ cùng tự tạo ra các cuốn sách/truyện: sáng tác truyện, vẽ truyện tranh, chụp ảnh các hoạt động của trẻ tạo thành quyển sách kèm theo các dòng ghi chú,... Bên cạnh đó giáo viên nên tạo môi trường ấm cúng, thoải mái để kích thích trẻ tham gia vào hoạt động, như: nên để bàn đọc sách, đệm ngồi, ghế lười, trang trí góc thân thiện, ấm cúng,... với các nguyên vật liệu có sẵn, đa dạng và bắt mắt,....

Lưu ý:

- Khác với lứa tuổi nhà trẻ, đối với trẻ lứa tuổi mẫu giáo, mỗi góc nên có nội quy, trong đó quy định số lượng trẻ chơi trong góc; việc lấy, cất đồ dùng, đồ chơi; thái độ hành vi trong khi chơi. Cần có các nguyên vật liệu khác nhau đựng trong hộp với các nhãn dán để tạo cơ hội cho trẻ có nhiều sự lựa chọn.

- Link tham khảo xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trong một số quan điểm, xu hướng, phương pháp giáo dục hiện đang ứng dụng tại Việt Nam

- . <https://sakuramontessori.edu.vn/phuong-phap-reggio-emilia>
- . <https://giaoducthoidai.vn/phuong-phap-reggio-emilia-tao-lap-moi-truong-hoc-tap-cho-tre-mam-non>
- . <https://idesignvietnam.com/thiet-ke-mam-non-theo-phuong-phap-montessori/>
- . <https://sunrisekidz.edu.vn/cac-yeu-to-cua-mot-ngoi-truong-montessori/>
- . <https://iper.org.vn/thiet-ke-cua-mot-truong-mam-non-steiner-waldorf/>
- . <https://idesignvietnam.com/phuong-phap-giao-duc-steiner-va-ung-dung-thiet-ke-truong-mam-non/>

2.3. Hướng dẫn sinh viên xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật (môi trường tâm lý-xã hội) trong nhóm lớp mầm non

a. Mục đích

- Giúp sinh viên xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trong các mối quan hệ đan xen giữa sinh viên với sinh viên trong nhóm học tập; giữa sinh viên (thực tập) với trẻ mầm non;

- Hiện thực hoá môi trường học tập vui chơi giàu tính nghệ thuật trong các hoạt động thực hành nghiệp vụ sư phạm bộ môn;

b. Cách tiến hành

- Giao bài tập cho sinh viên, dự giờ quan sát các giờ học tại Cơ sở GDMN thực hành Hoa Sen. Tập chung vào việc quan sát các nội quy, thoả thuận xây dựng các mối quan hệ hai chiều giữa cô và trẻ, giữa trẻ với trẻ trong các hoạt động chăm sóc, giáo dục;

- Hướng dẫn sinh viên thực hành xây dựng môi trường tâm lý – xã hội trong lớp học bằng các hoạt động cụ thể:

- + Sinh viên K31: Học phần *Quản lý trong giáo dục mầm non, Đánh giá trong giáo dục mầm non*, sinh viên thực hiện các bài tập xây dựng nội quy, quy tắc trong giao tiếp, ứng xử của cô giáo với trẻ mầm non và thực hành trong các hoạt động chuyên môn cụ thể. Ví

dự: hoạt động trải nghiệm Tết, mùa Xuân; hoạt động thực tập tốt nghiệp... cụ thể, trên cơ sở đó, xây dựng các bài tập đánh giá dựa trên các tiêu chí:

- . Yêu thương trẻ như con, em của mình
- . Giao tiếp, ứng xử với trẻ bằng sự thành tâm, thiện ý
- . Thỏa mãn hợp lý các nhu cầu cơ bản của trẻ:
- . Giao tiếp, ứng xử với trẻ bằng hành vi, cử chỉ dịu hiền, nhẹ nhàng, thái độ cởi mở, vui tươi:

. Kết hợp giữa nuôi và dạy trong chăm sóc, giáo dục trẻ:
+ Sinh viên K32: Trong học phần phương pháp bộ môn (PP làm quen văn học, Hoạt động vui chơi...) yêu cầu sinh viên hoàn thiện các bài tập (vẽ, tạo hình tự do...) xây dựng các bảng quy tắc thể hiện nội quy, quy tắc trong giao tiếp, ứng xử của trẻ với trẻ trong các hoạt động. Ví dụ: hoạt động đón trả trẻ, hoạt động chơi thao tác vai, đóng vai... bằng các hình vẽ, xé dán...thể hiện các hành động:

- . Tôn trọng bạn
- . Thiện ý với bạn
- . Đoàn kết, hợp tác với bạn
- . Đồng cảm, chia sẻ, giúp đỡ bạn
- . Cởi mở, vui vẻ trong giao tiếp với bạn
- . Biết nói lời xin lỗi, cảm ơn phù hợp với hoàn cảnh giao tiếp

(Phụ lục 4)

2.4. Quá trình áp dụng các biện pháp

- Các biện pháp được thực hiện trong năm học 2024-2025, từ tháng 10/2024 đến đầu tháng 4/2025. Thực hiện với sinh viên CĐGDMN khoá 31(A), 32(A,B) và các cháu mầm non tại Cơ sở GDMN Thực hành Hoa Sen. Sinh viên được thực hành trực tiếp xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật (môi trường vật chất; môi trường tâm lí-xã hội), được trải nghiệm xây dựng các mối quan hệ với GVMN, với cháu mầm non trong các hoạt động nghiệp vụ, thực hành.

2.5. Kết quả đạt được

Sau khi áp dụng các biện pháp đã nêu ở trên với tổng số 104 SV (36 sinh viên CĐGD mầm non A-K31 và 68 sinh viên CĐGD mầm non A,B-K32). Được thực hiện trên các bài kiểm tra, bài tập lí thuyết; bài tập thực hành xây dựng môi trường vật chất, tâm lí – xã hội trong lớp học, phòng thực hành, trong các giờ tổ chức các hoạt động chăm sóc, giáo dục...

Kết quả chúng tôi đã đạt được như sau:

<i>Nội dung</i> <i>Lớp</i>	<i>Môi trường vật chất</i>		<i>Môi trường tâm lí- xã hội</i>	
	<i>Số lượng</i> <i>(lượt)</i>	<i>%</i>	<i>Số lượng</i> <i>(lượt)</i>	<i>%</i>
A (K31)	34	94.4	30	83.3

A,B (K32)	65	95.6	55	81
-----------	----	------	----	----

3. Đánh giá Sáng kiến

- **Về tính mới:** Đã có một số bài viết về xây dựng môi trường giáo dục nói chung đăng trên tập san nghiên cứu khoa học của nhà trường. Tuy nhiên việc hướng dẫn sinh viên ngành GDMN xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật nhằm đáp ứng Chuẩn nghề nghiệp GVMN, sinh viên chưa được tiếp cận.

- **Về tính hiệu quả:**

+ Khi ứng dụng việc xây dựng môi trường lớp học (tại mục 1. *Môi trường lớp học* trong phần II. *Chuẩn bị*) trong kế hoạch (giáo án), 100% sinh viên đã thực hiện, có 80% SV đã thực hiện có chất lượng, vận dụng được trong thực hành tổ chức hoạt động giáo dục.

+ Khi thực hành các phương pháp chuyên môn trên trẻ, SV đã có những kinh nghiệm làm việc thực tế với trẻ, rút ra bài học cho bản thân, vận dụng vào tổ chức hoạt động phù hợp hơn với trẻ từng độ tuổi. Kết quả thực tập tốt nghiệp lớp A K31, 36/36 sinh viên xếp loại Giỏi và Xuất sắc.

- **Khả năng phổ biến, nhân rộng:** sáng kiến có thể áp dụng tại các nhóm lớp mầm non tại Cơ sở Giáo dục mầm non Thực hành Hoa Sen; các học phần phương pháp và đặc biệt trong học phần *Chương trình GDMN-phát triển và tổ chức thực hiện chương trình GDMN*.

Chương III. KẾT LUẬN VÀ ĐỀ XUẤT

1. Kết luận

Môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật trong nhóm lớp mầm non sẽ hỗ trợ việc tham gia các hoạt động chăm sóc, giáo dục trẻ; là những không gian sinh động, linh hoạt, đáp ứng sở thích và khả năng của mỗi trẻ, đồng thời cũng tạo cơ hội để trẻ với khả năng và phong cách học tập khác nhau trải nghiệm, là nơi mời đón trẻ và gia đình tham gia, đóng góp ý tưởng.

Môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật (môi trường vật chất) như: không gian vui chơi, không gian lớp học, môi trường thiên nhiên bao gồm thực vật, cây cối, vườn cây ăn quả, cát, đá, bùn, nước và các yếu tố khác từ thiên nhiên. Những không gian này mời gọi sự tương tác mở, tính tự phát, chấp nhận rủi ro, tìm tòi, khám phá và kết nối với thiên nhiên; Môi trường tâm lý - xã hội là những mối quan hệ tương tác, đan xen giữa cô và trẻ, giữa trẻ với trẻ. Các mối quan hệ này cần đảm bảo tạo dựng môi trường giao tiếp thân thiện, hòa đồng, ấm cúng, cởi mở giữa cô và trẻ, giữa trẻ với trẻ, giữa trẻ với môi trường xung quanh. Quan hệ giữa cô và trẻ, người lớn với trẻ phải thể hiện tình cảm yêu thương, thái độ tôn trọng, tin tưởng trẻ, tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ những suy nghĩ, tâm tư nguyện vọng của mình. Tạo điều kiện cho trẻ giao tiếp và thể hiện sự quan tâm của mình đối với mọi người, đối với sự vật hiện tượng gần gũi xung quanh. Mọi cử chỉ, lời nói, việc làm của cô giáo và người lớn phải luôn mẫu mực để trẻ noi theo.

Tập xây dựng môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật cho trẻ mầm non là một việc làm rất quan trọng đối với SV ngành học GDMN, giúp các em trở thành các cô giáo có năng lực làm việc, có kỹ năng tương tác với trẻ, bởi môi trường trong nhóm lớp học gắn liền với các hoạt động của cô và trẻ hầu hết thời gian khi trẻ tới trường.

Việc tạo môi trường cho trẻ học tập, vui chơi một cách đầy đủ, khoa học sẽ giúp trẻ phát triển tư duy, sáng tạo, nhanh nhẹn và sự khéo léo. Tạo cơ hội cho mọi trẻ được hoạt động theo hình thức cá nhân, theo nhóm và nhiều hình thức khác nhau. Thể hiện được sự tự tin, mạnh dạn trong mọi hoạt động cũng như trong giao tiếp hằng ngày. Hình thành được các kỹ năng sống như: Kỹ năng ứng xử, học hỏi, sắp xếp ngăn nắp, giúp đỡ chia sẻ,....

Bầu không khí ấm áp, tràn ngập tình yêu thương sẽ hỗ trợ cho việc học tập và phát triển của trẻ. Sống trong môi trường như vậy trẻ sẽ: thích đi học, tự tin giao tiếp với bạn bè, với giáo viên và các cô các bác trong trường mầm non, sẵn sàng thử nghiệm bởi vì trẻ sẽ không sợ bị cho là đã làm sai, hợp tác và thực hiện nhiệm vụ có mục đích và có ý nghĩa với trẻ. Bầu không khí ấm áp, cởi mở sẽ giúp trẻ sẽ có thái độ và động cơ tích cực đối với các hoạt động, từ đó phát huy tối đa các tiềm năng sẵn có của trẻ.

Ngoài việc xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật, GVMN còn cần quan tâm môi trường mang tính phát triển. Trẻ phát triển nhanh từng ngày một, hôm nay môi

trường còn thúc đẩy sự phát triển, nhưng chỉ ngày mai, cũng môi trường đó có thể kìm hãm sự phát triển của trẻ. Vì vậy, trong lớp chỉ trang bị và sắp xếp những nguyên vật liệu cần thiết cho các hoạt động của trẻ, cần phải đưa ra khỏi lớp những thứ trẻ không còn hứng thú hay không sử dụng đến. GVMN phải thường xuyên đánh giá để biết giữ lại, cất bớt, hay bổ sung thêm cái gì cho phù hợp. Mặt khác chính bản thân trẻ có thể thay đổi môi trường theo nhu cầu và hứng thú của trẻ.

Hướng dẫn sinh viên xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trong nhóm lớp mầm non, trong giới hạn nghiên cứu, chúng tôi đã đề xuất được các biện pháp như: Hệ thống hoá kiến thức về xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật; Hướng dẫn sinh viên xây dựng môi trường giàu tính nghệ thuật trên hai phương diện: môi trường vật chất và môi trường tâm lí-xã hội.

2. Đề xuất

- Về phía lãnh đạo nhà trường, khoa Mầm non và Cơ sở thực hành

Tạo điều kiện (thời gian, kinh phí) cho giảng viên, giáo viên, sinh viên tham quan việc xây dựng môi trường giáo dục tại các trường mầm non trong và ngoài tỉnh với đa dạng loại hình

- Về phía giảng viên, giáo viên Cơ sở thực hành, sinh viên

+ Có đam mê học hỏi, đặc biệt là tự học, tự bồi dưỡng kiến thức về xây dựng môi trường giáo dục nói chung, môi trường giáo dục giàu tính nghệ thuật nói riêng. Bên cạnh đó, mỗi cá nhân ở cương vị công tác, học tập của mình sẽ không ngừng đổi mới, thay đổi bản thân trong mọi công việc.

+ Thường xuyên trau dồi chuyên môn nghiệp vụ, đặc biệt là cập nhật những nội dung đổi mới, tiếp cận cho việc thực hiện phát triển Chương trình GDMN khi chính thức ban hành chương trình mới.

XÁC NHẬN CỦA ĐƠN VỊ

TÁC GIẢ SÁNG KIẾN

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Chương trình Giáo dục mầm non* (Ban hành theo Thông tư số 17/2009/TT-BGDĐT ngày 25 tháng 7 năm 2009 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, đã được sửa đổi, bổ sung theo Văn bản hợp nhất số 01/VBHN- BGDDĐT ngày 13 tháng 4 năm 2021 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo);
- [2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Nguyễn Bá Minh (chủ biên), Hoàng Thị Dinh, Hồ Lam Hồng, Đinh Văn Vang, Bùi Thị Việt (2019), *Hướng dẫn đánh giá sự phát triển của trẻ trong các cơ sở giáo dục mầm non*, Nhà xuất bản giáo dục Việt Nam;
- [3]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư ban hành quy định chuẩn nghề nghiệp giáo viên mầm non* (Thông tư số 26/2018/TT-BGDĐT ngày 08/10/2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo);
- [4]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Chương trình bồi dưỡng thường xuyên giáo viên mầm non* (Ban hành kèm theo Thông tư số 12/2019/TT-BGDĐT ngày 26/8/2019 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo);
- [5]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Quy chế Bồi dưỡng thường xuyên giáo viên mầm non, cán bộ quản lý cơ sở giáo dục mầm non, cơ sở giáo dục phổ thông và giáo viên trung tâm giáo dục thường xuyên* (Ban hành kèm theo Thông tư số 19/2019/TT-BGDĐT ngày 12/11/2019 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo);
- [6]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), *Điều lệ trường mầm non* (Ban hành kèm theo Quyết định ban hành Điều lệ trường mầm non, Số: 04/VBHN-BGDĐT ngày 24/12/2015 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo);
- [7]. Bùi Thị Việt (2016), *Đánh giá trong giáo dục mầm non*, NXB Giáo dục Việt Nam
- [8]. Đinh Thị Kim Thoa (2008), *Giáo trình Đánh giá trong giáo dục mầm non- Dành cho sinh viên hệ cao đẳng sư phạm*, NXB Giáo dục Việt Nam;
- [9]. Đinh Văn Vang (2012), *Giáo trình Giáo dục học mầm non*, Nhà xuất bản giáo dục Việt Nam;
- [10]. Lê Thu Hương, Trần Thị Ngọc Trâm.. (đồng chủ biên) (2018), *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình* (Các độ tuổi), Nhà xuất bản giáo dục Việt Nam;
- [11]. Nguyễn Thị Thu Hiền (2008), *Giáo trình Phát triển và tổ chức thực hiện chương trình Giáo dục Mầm non*, NXB Giáo dục;
- [12]. Nguyễn Ánh Tuyết (chủ biên), Nguyễn Thị Như Mai, Đinh Thị Kim Thoa (2019), *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*, Nhà xuất bản Đại học sư phạm;
- [13]. Nghị định 80/2017/NĐ-CP, Quy định về môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện, phòng chống bạo lực học đường;
- [14]. Thông tư 38/2019/TT-BLĐTBXH, Hướng dẫn xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện, phòng chống bạo lực học đường trong các cơ sở giáo dục nghề nghiệp;

[15]. Trịnh Thị Xim, Trần Thị Hằng, Nguyễn Thị Hồng Vân, Nguyễn Thị Mỹ Hạnh, Vũ Thị Thanh Huyền, *Xây dựng môi trường giáo dục trong trường mầm non theo định hướng lấy trẻ làm trung tâm*, Nhà xuất bản Đại học quốc gia Hà Nội;

PHỤ LỤC 1. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG HOẠT ĐỘNG HỌC (Trích kế hoạch tổ chức hoạt động của SV K31)

1. LVPTTM: Tổ chức hoạt động âm nhạc

NDTT: Dạy hát “*Cháu thương chú bộ đội*”, Hoàng Văn Yến

NDKH: + Nghe hát “*Cháu hát về đảo xa*”, Trần Xuân Tiến
+ Trò chơi “*Duyệt binh*”

Độ tuổi: 5- 6 tuổi; **Thời gian** 30- 35 phút

Ngày dạy:

Người soạn, người dạy: Bùi Thu Trang

II. CHUẨN BỊ

1. Môi trường lớp học

- Trang trí lớp theo chủ đề: *Nghề nghiệp*, nhánh: *Chú bộ đội*
- Bố trí vị trí của cô và trẻ:
- + Hoạt động mở đầu: Trẻ đứng xung quanh cô, tập hợp theo hiệu lệnh
- + Hoạt động trọng tâm: Trẻ ngồi hình chữ U, đi lên sân khấu để thể hiện
- + Hoạt động kết thúc: Trẻ đứng hát tại chỗ

2. Lĩnh vực phát triển ngôn ngữ

Chủ đề: Gia đình

Truyện: Chiếc ấm sành nở hoa

Đối tượng: 3- 4 tuổi

Thời gian: 15-20 phút

Ngày soạn: 21/09/2023

Ngày giảng:

Người thực hiện: Bùi Thị Hội

II. CHUẨN BỊ

1. Môi trường lớp học

- Trang trí theo chủ đề “Gia đình”, nhánh *Đồ dùng gia đình*
- Bố trí lớp học:
- + Hoạt động mở đầu: Trẻ đứng xúm xít quanh cô
- + Hoạt động trọng tâm:

Hoạt động 1,2 ngồi chữ U theo tổ nghe cô kể chuyện; nghe và xem diễn Rối, trẻ ngồi xung quanh cô

- + Kết thúc hoạt động: Đứng tự do quanh cô

3. Lĩnh vực phát triển ngôn ngữ

Chủ đề: Thế giới động vật

Kể chuyện cho trẻ nghe: Truyện “ Rùa con tìm nhà”

Đối tượng: 3-4 tuổi

Thời gian 20-25 phút

Ngày soạn: 18/10/2024, Ngày tập dạy: 06/11/2024

II. Chuẩn bị:

1. Môi trường lớp học:

- Trang trí lớp học theo chủ đề: Thế giới động vật.
- Bố trí lớp học:
- + Hoạt động mở đầu: Trẻ đứng xúm xít quanh cô
- + Hoạt động trọng tâm:
 - + Hoạt động 1,2,3: Ngồi chữ U theo tổ
 - + Hoạt động tích hợp: trẻ đứng tự do quanh cô
- + Kết thúc hoạt động: Đứng tự do quanh cô

4. Lĩnh vực giáo dục phát triển thẩm mỹ, Hoạt động âm nhạc

Nội dung trọng tâm biểu diễn:

Biểu diễn của trẻ: + Bài hát *Cả nhà thương nhau*, tác giả Phan Văn Minh
+ Bài múa *Múa cho mẹ xem*, tác giả Xuân Giao

Biểu diễn của cô: + Bài hát *Ba ngọn nến lung linh*, tác giả Ngọc Lễ

Nội dung kết hợp: + TCÂN *Nốt nhạc may mắn*

+ Nghe hát: *Nhà của tôi*, tác giả Thu Hiền

ND tích hợp: + Đọc thơ *Bàn tay mẹ*, tác giả Bùi Đình Thảo

Độ tuổi: 5 - 6 tuổi

Thời gian: 30 - 35 phút

Ngày dạy: 25/10/2022

Người soạn và dạy: Bùi Thị Thắm

II. CHUẨN BỊ

1. Môi trường lớp học

- Trang trí lớp học theo chủ đề và trang trí sân khấu nhỏ trẻ biểu diễn:
- Bố trí vị trí của cô và trẻ: Vị trí ngồi chính của trẻ: ngồi hình chữ U trên thảm;
Sân khấu bố trí phía trên (phần trang trí chủ đề chính); Đồ dùng âm nhạc của trẻ bố trí trên sân khấu và phía sau chỗ trẻ ngồi.
- + Hoạt động biểu diễn tập thể, tổ: trẻ đứng biểu diễn tại vị trí ngồi
- + Hoạt động biểu diễn của nhóm, cá nhân lên sân khấu;
- + Hoạt động biểu diễn múa, đứng vòng tròn

**PHỤ LỤC 2. GÓC THAO TÁC VAI (Mô phỏng tại phòng thực hành)
(SV K32 thực hiện)**

**PHỤ LỤC 3. GÓC THƯ VIỆN CỦA LỚP MẪU GIÁO
(SV K32 thực hiện)**

PHỤ LỤC 4. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG TÂM LÝ-XÃ HỘI (Mối quan hệ giữa thực tập sinh và trẻ)

PHỤ LỤC 4. XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG TÂM LÝ-XÃ HỘI (Mối quan hệ giữa thực tập sinh và trẻ)

